herpy

WARANY

Waran niebieski

Varanus macraei

Varanus macraei to smukły waran nadrzewny o chwytnym ogonie i wzorze z niebieskich plamek oczkowych na czarnym tle. Występuje wyłącznie na wyspie Batanta w Indonezji, jest zagrożony w naturze i wymaga wysokiego, ciepłego i wilgotnego terrarium, żywych owadów oraz doświadczonego hodowcy.

Rodzina: Varanidae Nazwa angielska: Blue Tree Monitor

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**80-110 cm** długość całkowita z ogonem
Waga	**150-530 g**
Długość życia	**8-12 lat**
Aktywność	**Za dnia**
Tryb życia	**Nadrzewny**
Środowisko	**Las deszczowy**
Trudność	**Doświadczony**

HODOWLA

Min. terrarium	**120 × 80 × 150 cm** D × S × W dla 1 dorosłego osobnika
Temperatura w dzień	**29-32 °C**
Miejsce wygrzewania	**38-40 °C**
Temperatura w nocy	**22-25 °C**
Wilgotność	**70-90%**
Woda	**Miska z wodą**
UVB	**Zalecane** Strefa Fergusona 2
Pokarm	**Owady, kręgowce i dżdżownice i ślimaki**
Utrzymanie	**Pojedynczo lub w parach**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Dojrzałość płciowa	**24-26 miesięcy**
Wielkość zniesienia	**2-7 jaj**
Zniesienia w roku	**1-4**
Inkubacja	**150-240 dni** przy 28,5-31 °C

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Załącznik II**
Załącznik unijny	**Załącznik B**
IUCN	**Zagrożony (EN)**

O gatunku

Varanus macraei to smukły, aktywny za dnia waran nadrzewny z grupy, do której należą także *V. prasinus* i *V. beccarii*. Gatunek został opisany w 2001 roku przez Böhmego i Jacobsa na podstawie zwierząt z handlu, a jego nazwa upamiętnia Duncana MacRae, założyciela parku gadów Rimba na Bali. Grzbiet jest czarny, z ukośnymi, nieregularnymi rzędami niebieskich plamek oczkowych, a ogon ma naprzemienne niebieskie i czarne pasy. Ogon ma okrągły przekrój i może chwytać się gałęzi. Chwytny ogon, gładkie łuski karku bez kilów i niebieski rysunek razem odróżniają ten gatunek od innych waranów nadrzewnych.

Dorosłe osobniki osiągają długość całkowitą do około 110 cm, ale większość mierzy 80-95 cm. Długość ciała od pyska do kloaki wynosi maksymalnie 36 cm u samców i 31 cm u samic. Około dwóch trzecich długości przypada na ogon. Dorosłe osobniki ważą zwykle 150-530 g, przy czym najcięższe są samce.

Samce mają większą głowę i wyraźne zgrubienie u nasady ogona. Młode i świeżo importowane zwierzęta są płochliwe i nerwowe, a samice wydają się bardziej lękliwe niż samce. Poszczególne warany można rozpoznać po wzorze plamek na karku, dlatego zdjęcia każdego zwierzęcia są przydatną dokumentacją.

Ten gatunek to zobowiązanie na długie lata, ale nie w taki sposób jak duże warany. Nie potrzebuje całego pokoju, lecz wysokiego terrarium z dobrą wentylacją, codziennej rutyny zraszania i oświetlenia, żywego pokarmu kilka razy w tygodniu i stabilnej temperatury. Koszty karmienia są niewielkie; prawdziwą ceną jest czas i znajomość gatunku. Długość życia w niewoli nie jest znana; wartość podana w tabeli to szacunek oparty na innych waranach nadrzewnych podobnej wielkości.

Zwierzęta są drogie, w Europie zwykle 800-1000 euro za sztukę. Gatunek jest rozmnażany zarówno w ogrodach zoologicznych, jak i prywatnie, ale doświadczenie z rozrodem w niewoli jest wciąż ograniczone.

Występowanie i środowisko

Varanus macraei występuje wyłącznie na Batancie, wyspie o powierzchni około 455 km² w archipelagu Raja Ampat, na północny zachód od Półwyspu Ptasia Głowa na Nowej Gwinei (Indonezja), oraz być może na kilku małych wysepkach tuż przy wybrzeżu. Wyspa ma najwyżej 61 km długości i 13 km szerokości, więc gatunek ma jeden z najmniejszych zasięgów spośród wszystkich waranów. Populacja nie została policzona. Gatunek jest rzadko obserwowany w naturze, a na małej wysepce naprzeciw wioski Mandui został niemal wytępiony przez odłów na potrzeby handlu zwierzętami. Zwierzęta obserwowane poza Batantą pochodzą z handlu i nie należą do naturalnego zasięgu.

> **Naturalny zasięg:** Indonezja.

ŚRODOWISKO

To typowo nadrzewny waran, zamieszkujący gęsty, wilgotny las tropikalny na stromych zboczach Batanty. Żyje w koronach drzew i rzadko spotyka się go poniżej 50 m n.p.m. Spłoszony ucieka z drzewa na drzewo albo skacze lub spada na dno lasu. Zwierzęta są aktywne przed południem, od około godz. 9-10, a około godz. 13, gdy jest najgoręcej, wycofują się.

Temperatura jest wyrównana przez cały rok: w nocy spada do 22 °C, o wschodzie słońca wynosi około 24 °C, a w południe 35 °C w cieniu (maksymalnie 37 °C). W naturze pokarm stanowią prawdopodobnie owady, zwłaszcza szarańczaki. Od października do marca opady są mniejsze i właśnie w tym okresie składana jest większość jaj w niewoli.

Hodowla

TERRARIUM

Varanus macraei jest waranem nadrzewnym, dlatego terrarium musi być przede wszystkim wysokie. Dla jednego dorosłego zwierzęcia minimalne wymiary to 120 × 80 × 150 cm (długość × szerokość × wysokość), a większe jest lepsze. Para potrzebuje co najmniej 100 × 100 × 150 cm. Wymiary te są minimum, a nie ideałem. Terrarium nie powinno być przeszklone ze wszystkich stron, bo zwierzęta są nerwowe, mogą uderzać w szyby i kaleczyć sobie pysk. Zastosuj pełne panele po bokach i z tyłu oraz szklane drzwi z przodu, aby zwierzę widziało zamkniętą przestrzeń z kryjówkami.

Wypełnij terrarium mocnymi gałęziami o różnej grubości, których ogon może się uchwycić, a także rurami korkowymi, półkami i żywymi roślinami (np. *Ficus*) jako kryjówkami i drogami wspinaczkowymi. Miejsca do wspinaczki umieść blisko stref grzewczych. Jako podłoże sprawdzi się wilgotna kora albo mieszanka włókna kokosowego i ziemi ogrodowej o grubości co najmniej 10 cm, dobrze trzymająca wilgoć.

Do składania jaj umieszcza się wysoko w terrarium drewnianą skrzynkę o wymiarach około 25 × 25 × 30 cm z otworem wejściowym o średnicy 6 cm. Wypełnia się ją wilgotnym torfowcem, piaskiem i liśćmi w równych proporcjach albo warstwą torfu o grubości 5-6 cm. Lampy i źródła ciepła muszą być osłonięte, aby zwierzę nie mogło się o nie poparzyć. Drzwiczki muszą się całkowicie zamykać, bo zwierzęta są szybkie i potrafią skakać.

Młode o masie 10-15 g mogą przez pierwsze miesiące mieszkać w terrarium o wymiarach około 85 × 60 × 60 cm, ale dość szybko muszą trafić do wyższych terrariów i zostać rozdzielone, gdy zaczną się różnić wielkością. Spokojne miejsce powyżej poziomu oczu, gdzie nie ma dużego ruchu, zmniejsza stres zwierząt.

TEMPERATURA

Temperaturę dzienną w terrarium utrzymuje się na poziomie 29-32 °C. Pod lampami grzewczymi powinno być miejsce do wygrzewania o temperaturze powierzchni około 38-40 °C (mierzonej termometrem na podczerwień), a reszta terrarium powinna być chłodniejsza, aby zwierzę mogło wybierać między miejscami cieplejszymi i chłodniejszymi. Noc powinna być chłodniejsza, 22-25 °C, jak w naturze. Wszystkie źródła ciepła podłącz do termostatu.

Zwierzę, które przez cały dzień unika miejsca do wygrzewania, ma za gorąco. Zwierzę, które się chowa, nie wygrzewa się i słabo je, ma prawdopodobnie za zimno. Gatunek nie wymaga zimowania, ale niewielkie nocne ochłodzenie jest naturalne. Podane wartości odpowiadają zarówno klimatowi Batanty, jak i rozrodowi w niewoli.

Czytaj więcej: Ciepło i temperatura

WILGOTNOŚĆ I WODA

Wilgotność powietrza utrzymuje się na poziomie 70-90 % dzięki codziennemu zraszaniu, najlepiej rano i po południu. Między zraszaniami wilgotność powinna nieco spadać, aby rośliny i gałęzie mogły przeschnąć, a wentylacja musi być dobra, żeby nie pojawiła się pleśń i problemy z drogami oddechowymi. Na dnie stoi poidło o wymiarach około 50 × 25 cm lub większe, z którego zwierzę pije, ale najczęściej pije krople wody z liści i gałęzi. Utrzymuj poidło i podłoże w czystości.

Przewlekle zbyt niska wilgotność może prowadzić do odwodnienia i problemów z nerkami.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

OŚWIETLENIE I UVB

Gatunek jest aktywny za dnia i przez cały dzień potrzebuje mocnego światła i UVB. Zastosuj np. dwie świetlówki (około 54 W) i dwie lampy grzewcze 100 W, które dają również promieniowanie UV, albo świetlówkę UVB w połączeniu z lampą grzewczą UV. Strefa 2 odpowiada dziennym waranom leśnym, a zwierzę musi zawsze mieć możliwość schronienia się w cieniu. Wymieniaj świetlówki zgodnie z zaleceniami producenta, bo emisja UVB spada na długo przed tym, zanim przestaną świecić.

Długość dnia to około 13 godzin światła i 11 godzin ciemności. Niektóre lampy można za pomocą timera wyłączać na pewien czas w ciągu dnia, aby imitować chmury.

Czytaj więcej: Światło i UVB

ŻYWIENIE

Varanus macraei je żywe owady: szarańczaki, świerszcze, karaczany (np. *Blaptica dubia*), mącznika młynarka i drewnojady, od czasu do czasu dżdżownice. Dorosłe zwierzęta dostają owady dwa do pięciu razy w tygodniu, a pokarm oprósza się wapniem lub preparatem witaminowo-mineralnym, najlepiej na zmianę przy kolejnych karmieniach.

Kręgowce można podawać jako uzupełnienie najwyżej raz w tygodniu: myszy od noworodków do dwutygodniowych, od czasu do czasu kawałek kurczaka lub ryby. Podstawą diety nie powinny być gryzonie, bo gatunek łatwo tyje, a w naturze żywi się bezkręgowcami. Młode dostają małe szarańczaki kilka dni po wykluciu i jedzą codziennie lub co drugi dzień. Niektóre młode wykazują upodobanie do myszy lub szarańczaków, dlatego warto od początku urozmaicać dietę.

Młode zwierzęta są wrażliwe na stres. Jeśli przestaną jeść i schudną poniżej 9 g, może to być śmiertelne. Zapewnij im spokój i regularnie je waż.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Gatunek jest aktywny za dnia, płochliwy i nerwowy. Nowe zwierzęta chowają się lub uciekają przy dotyku i mogą uderzać w szyby. Samice są bardziej lękliwe niż samce. Nie należy zmuszać zwierzęcia do brania na ręce. Postępuj spokojnie i powoli, podawaj pokarm pęsetą i pozwól zwierzęciu przyzwyczaić się do ciebie, zanim go dotkniesz. Przytrzymywane lub przestraszone może gryźć i drapać. Pazury są ostre, a ugryzienie zwierzęcia o masie 150-530 g rzadko powoduje poważne obrażenia, ale może zostawić głębokie zadrapania. Lepiej pozwolić zwierzęciu wejść na dłoń lub ramię, niż je chwytać.

Wszystkie warany mogą przenosić salmonellę, dlatego po każdym kontakcie ze zwierzęciem, terrarium lub pokarmem trzeba dokładnie myć ręce. Dzieci i osoby z osłabioną odpornością nie powinny mieć z nim kontaktu.

Gatunek trzyma się pojedynczo lub w parach. Samica może stać się agresywna wobec samca, gdy jest gravid lub po złożeniu jaj, i samiec może wymagać okresowego oddzielenia. Brak doświadczeń z trzymaniem w grupach.

Czytaj więcej: Kwarantanna i higiena

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Samce mają większą głowę i wyraźne zgrubienie u nasady ogona, a długość od pyska do kloaki osiąga u nich do 36 cm, u samic do 31 cm. Samce można rozpoznać już jako młode, samice pewnie dopiero po około roku. Płeć określa się sondowaniem i palpacją, a samce czasem wynicowują hemipenisy. Ostrogowate łuski za kloaką nie są wiarygodne i wskazują błędną płeć u około 3 na 10 zwierząt. Endoskopia kloaki jest pewna, ale wymaga lekkiego znieczulenia.

Gatunek osiąga dojrzałość płciową w wieku około dwóch lat, a samce mogą skutecznie kopulować w wieku 26 miesięcy. W wieku 17 miesięcy zwierzęta ważą 150-180 g i nie są jeszcze w pełni wyrośnięte.

GODY I KOPULACJA

Okres godowy trwa od listopada do maja, najintensywniej od listopada do stycznia. Samica zbliża się do samca, a para odpoczywa blisko siebie. Kopulacja odbywa się poziomo na gałęzi lub rurze korkowej i trwa co najmniej 5-6 minut. Około trzech tygodni po pierwszych próbach kopulacji samca trzeba wyjąć, ponieważ samica staje się agresywna; wraca on do terrarium dwa tygodnie po złożeniu przez nią jaj. Ciężarna samica dużo się wygrzewa i porusza niespokojnie, a na kilka dni przed złożeniem jaj odmawia jedzenia.

Okres schłodzenia nie jest potrzebny.

SKŁADANIE JAJ I ZNIESIENIA

W zniesieniu jest 2-7 jaj, średnio około 4. Od kopulacji do złożenia jaj mija 5-7 tygodni. W ciągu roku może być do czterech zniesień, a między dwoma zniesieniami tej samej samicy mija co najmniej około 95 dni. Większość zniesień (prawie 65 %) przypada na okres od października do marca. Jaja mają 43-55 mm długości i 18-25 mm szerokości oraz ważą 9-18 g. Samica składa je w skrzynce lęgowej z wilgotnym podłożem; jaja nie są zakopywane, lecz układane na jego powierzchni. Jaja niezabrane rodzicom bywają czasem zjadane.

INKUBACJA

Jaja ostrożnie wyjmuje się i układa na wilgotnym wermikulicie lub na mieszance wermikulitu i piasku w proporcji 2:1, w zamkniętych plastikowych pojemnikach, po dwa jaja w każdym. Nie obraca się ich. Wilgotność w pojemniku wynosi około 97 %. Temperatura inkubacji wynosi 28,5-31 °C, a poniżej 28 °C zarodki giną. Czas inkubacji zależy od temperatury: około 150-155 dni w 30-31 °C, 154-158 dni w 29,3 °C i 169-240 dni w 28,5 °C. Temperatura nie wydaje się decydować o płci młodych.

Na kilka dni przed wykluciem skorupka pokrywa się czerwonym marmurkowaniem i małymi wybrzuszeniami, które znikają tuż przed wyjściem młodego. Młode najpierw wysuwają pysk i mogą potrzebować nawet doby, aby całkowicie opuścić jajo. Jeśli widać, że młode ma trudności, można ostrożnie otworzyć skorupkę, ale wolno to robić tylko z doświadczeniem.

Czytaj więcej: Inkubacja jaj

ODCHÓW MŁODYCH

Po wykluciu młode ważą 10-15 g, mają 88-100 mm długości od pyska do kloaki i 213-264 mm długości całkowitej. Kilka dni po wykluciu jedzą małe szarańczaki. Przez pierwsze dwa miesiące można je trzymać razem, ale trzeba je rozdzielić, gdy różnice wielkości rosną. Po 17 miesiącach ważą 150-180 g i mierzą 67-71 cm. Młode są wrażliwe na stres: stres prowadzi do odmowy pokarmu i utraty masy, a masa poniżej 9 g jest prawdopodobnie śmiertelna. Zapewnij im spokojne miejsce, dużo kryjówek, wysoką wilgotność i światło w terrarium oraz regularnie je waż. Wzór na karku pozwala odróżnić poszczególne zwierzęta.

Zdrowie i częste błędy

Najczęstsze problemy wynikają ze stresu, niewłaściwej temperatury, oświetlenia i żywienia oraz z urazów.

- Urazy i deformacje pyska: nerwowe zwierzęta mogą uderzać w szyby. Stosuj pełne ściany boczne i kryjówki.
- Niedobór wapnia, D3 i UVB: może prowadzić do choroby kości ze słabymi kośćmi, złamaniami i zaburzeniami wzrostu, zwłaszcza u młodych. Poziom wapnia we krwi warto zmierzyć podczas wizyty u weterynarza.
- Otyłość: ryzyko, gdy zwierzę dostaje zbyt wiele myszy i ma zbyt mało okazji do wspinaczki.
- Odwodnienie i dna moczanowa: u waranów dna moczanowa najczęściej powstaje wskutek przewlekłego odwodnienia. Utrzymuj odpowiednią wilgotność i zapewnij wodę.

- Problemy ze składaniem jaj: samice, które nie mogą złożyć jaj, wymagają pomocy weterynarza.
- Utrata masy u młodych: zwierzę, które schudnie poniżej 9 g, jest w zagrożeniu życia.

Zwierzęta w handlu są niemal wszystkie odłowione z natury i mogą mieć robaki jelitowe oraz inne pasożyty, a także być zestresowane i wychudzone po przybyciu. Zleć badanie kału u weterynarza specjalizującego się w gadach i przez pierwsze tygodnie trzymaj nowo kupione zwierzęta osobno i w spokoju. Młode z hodowli są w lepszej sytuacji, ale są rzadkie. Skontaktuj się z weterynarzem, jeśli zwierzę odmawia pokarmu dłużej niż kilka dni, traci masę, ma obrzęki lub leży nieruchomo na dnie.

W handlu gatunek rzadko pochodzi z hodowli. Zdecydowana większość zwierząt sprzedawanych międzynarodowo została odłowiona w naturze na Batancie, choć część jest oznaczana jako wyhodowane lub pochodzące z farm. Zwierzęta z hodowli stanowią mniej niż 1 % całego handlu. Oznacza to, że każde kupione zwierzę obciąża małą i zagrożoną populację, i jest to powód, by wybierać zwierzęta z hodowli tam, gdzie są dostępne.

Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy Czytaj więcej: Zakup zwierząt: odchów, odłów i transport

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.